

Vannstoffbomben og Moskva

Hva Malenkov egentlig sa

Det vakte oppstuss, da Malenkov 8. august i år fortalte om vannstoffbomben. Her er det stenografiske referat av hva han egentlig sa den gang:

«Som kjent har krigstilhengerne i utlandet lenge hengitt seg til illusjonen om Sambandsstatenes monopol, når det gjelder fremstillingen av atombomber. Men livet har vist at de tok grundig feil i det. Sambandsstatene har forlenget opphørt å ha monopol på produksjonen av atombomber. I den senere tid har fredens fiender på den annen side av havet fun-

net en ny trøst, nemlig at Sambandsstatene har et enda kraftigere våpen enn atombomben, at det har monopol på vannstoffbomben. Det ville øyensynlig være en trøst for dem hvis det var i samsvar med virkeligheten. Me det er det ikke. Regjeringen finner det nødvendig å meddele SSSR's høyeste sovjet at Sambandsstatene heller ikke har monopol på produksjonen av vannstoffbomber.»

Og mer ble det ikke sagt om det. Men det er allikevel nok.

Englenderne ved Suezkanalen

Dystre perspektiver

Det vil bli et farlig vakuum i Midtøsten, hvis vi forlater Suezkanalen, sier engelskmennene, men fra egyptisk hold svares det at dette vakuum allerede er der. Når unntas Tyrkia ligger Midtøsten praktisk talt forsvarsløst. Det er sant at det finnes 80 000 mann britiske tropper i kanalsonen og at britene har forråd for utrustning av 45 divisjoner der, men stridsstyrken utgjør bare en divisjon, resten er teknikere og militærarbeidere. En av general Naguibs nærmeste medarbeidere, major Salah Salem utvikler dette nærmere i et intervju i det schweitsiske blad «Die Tat» og sier:

Med denne styrke kan britene ikke engang forsvare Gaza. Og hvorfra skal de få forsterkninger? Også i Vesteuropa finnes jo et vakuum, som kommer til å bestå ennå noen år. Tror De, at Frankrike kan avstå selv bare to divisjoner for å forsvare Syria og Libanon om russerne skulle falle inn i Vesttyskland? Tror De at britene kan sende en eneste brigade hit, hvis deres øyer blir truet? ..

Hva er England i dag? I den forrige verdenskrig kunne Australia og New Zealand sende noen divisjoner. I dag ligger de i første frontlinje i det av kommunistene truede Sydøstasia og har alliert seg med USA gjennom Pacificpakten og er like meget avhengig av amerikansk hjelp som Europa. I siste krig hadde England ennå tilganger til Indias, Pakistans og Burmas umåtelige menneskehav. Bare India stillet opp 35 divisjoner på alle fronter og hjalp til med 4 millioner arbeidere. Og i dag? Den indiske ministerpresident Nehru har erklært overfor Naguib, at India aldri mer kommer til å delta i noen krig. Det samme sier Pakistan, Burma og Indonesia, tilsammen 700 millioner mennesker, en tredjedel av verden.

I den siste verdenskrig behøvde britene 35-40 divisjoner bare for å forsvare seg mot Rommel. Da kunne de anvende 300 000 egyptere som arbeidskraft. Militærbasen utvidedes til praktisk talt hele Nildeltaet, til Kairo og Alexandria, Det fantes da

(Forts. s. 8).

«La nåde gå for rett»

De som er dømt ifølge etterkrigsoppgjøret skal *angre*, heter det. Og denne sin anger skal de legge utvetydig for dagen. Hvis ikke blir det ikke tale om noen slags nåde.

Hva er det som skal angres?

Den alt overveiende del av dem som var medlemmer av NS-bevegelsen har aldri lagt en hånd på noe menneske og aldri tilgodesett seg med noe av sin nestes gods. De innstilte seg rent politisk med de norske nasjonale interesser for øye — og utelukkende dem for øye — fordi de mente med rette ikke å kunne feste lit til det som offisielt ble fortalt dem om årsaken til at Norge ble dratt inn i ulykken.

De ble dømt av dem som trodde. Og de ble dømt hardt. Det ble konstruert et nytt begrep innen norsk rettsutøvelse: det solidariske skyldansvar. I medhold av denne konstruksjon ble det slått ned for fote. Uten pardon! Biskop Berggrav som i 1945 påtok seg å spille folkedommerens rolle, uttrykte seg om NS-medlemmenes solidariske ansvar på følgende måte:

«Grunnskylden var den partimessige avtale om blindt myrderi av uskyldige, i sammensvergelsens interesse.»

Dette er med andre ord den *skyld* som «folkets rettsbevissthet» krevde at det måtte reageres mot og som man nå forlanger at det skal vises *anger* for.

Kan et menneske angre noe det ikke har gjort?

Kan et menneske erkjenne et skyldforhold uten at selve grunnlaget for de beskyldninger som er rettet mot det blir fullt og objektivt klarlagt? Er de troende fra 1940 de rette til å sette bannstrålen på den som mente å ha grunn til å tro noe annet om

(Forts. s. 8).

Nå er Albert Schweitzer god nok

Albert Schweitzer som fikk Nobels fredspris, er født i Kayserberg i Elsass i 1875 og var altså som så mange Nobelprisvinnere tysk av fødsel. I 1913 opprettet han sitt hospital i Lambarene i Fr. Ekvatorial-Afrika, men det fikk en sørgelig endelig da han og hans hustru under den første verdenskrig ble internert av fraskmennene og under hele krigen satt i konsentrasjonsleir. Hospitalet forfalt og da han omsider kom tilbake var det å begynne påny fra grunnen av.

Nå, når han har fått den største anerkjennelse som

verden kan gi ham, tar fraskmennene ham til sitt bryst. Et eksempel på dette er følgende meddelse utsendt av NTB:

«Den franske ambassade i Oslo ønsker å opplyse at dr. Albert Schweitzer, som har fått Nobels fredspris for 1952 er fransk statsborger. Ved reportasjen omkring prisutdelingen er dr. Schweitzer blitt omtalt som tysker.

Dr. Schweitzer er født i Alsace, og ble registrert som fransk statsborger da Alsace kom tilbake til Frankrike etter første verdenskrig.»

Hva visste de herrer?

I det pompøse verk på hele 685 sider som Landsorganisasjonen i 1949 sendte ut under titlen «Fagorganisasjonen under okkupasjonen», (Tiden Norsk Forlag), finnes det adskillig som gir grunn til ettertanke. Eksempelvis heter det side 20/21:

«Det er naturlig at Norsk Sjømannsforbund måtte treffe særlige tiltak med sikte på den overhengende krigsfare vinteren 1940. — En reknet med at omlag 1000 norske skip på ca 3 millioner tonn med 30 000 mann ombord, kunne bli avskåret fra heimlandet i tilfelle Norge ble krigsskueplass.

Av omsyn til disse medlemmene måtte det treffes forberedelse til å opprette en ledelse for Norsk Sjømannsforbund utafor Norge i tilfelle krig. Den 28. februar 1940 vedtok styret i Norsk Sjømannsforbund at formannen, Ingvald Haugen, straks skulle reise til London for å forberede opprettelsen av et hovedkontor for Forbundet der, hvis det skulle bli nødvendig. I dagene 2.—14. mars besøkte han forbundets avdelinger i England, ga dem orientering om situasjonen og instruksjoner om hvordan de skulle forholde seg i det til-

felle de måtte handle uten forinnelse med hovedkontoret i Oslo. Han konfererte også med ledelsen i det engelske sjømannsforbund og ledelsen i Internasjonale Transport Federation om den assistanse disse organisasjoner i tilfelle måtte yte tillitsmennene i Norsk Sjømannsforbunds avdelinger utafor Norge. — Styret i Norsk Sjømannsforbund vedtok videre at i tilfelle Norge ble krigsskueplass, skulle Ingvald Haugen og hovedkassereren, Thor Sønsteby, umiddelbart søke å komme over til London og etablere hovedkontor for forbundet der.

Det er utvilsomt at disse forberedelser fra Norsk Sjømannsforbund fikk avgjørende betydning, ikke bare for dette forbunds seinere virksomhet, men for Norges deltagelse i krigen i det hele tatt.»

Dette var jo greie ord for pengene

Månedsvis forinnen Norge var trukket inn i storkrigen var altså Norsk Sjømannsforbund helt på det rene med at det ville komme til å bli på den «rette siden» og at det derfor var i England at det overhodet kunne bli tale om

(Forts. s. 8).

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør.

Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407.

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5, Oslo — Tlf. 37 76 96

Samarbeide på bred front.

En nøktern analyse av stortingsvalget i oktober vil vise, at kampen endte uavgjort 0—0. Det bør kunne gi oss alle — eller rettere sagt begge parter noe å tenke på. Arbeiderpartiet godtar resultatet som en seir, en noe overraskende og kanskje ikke så helt velkommen seier, og de på den annen side som fikk flest «frispark» — for å holde oss til dagens heltesprog — innkasserer dette som en seir for seg og sine. Men ikke noe av dette løser de politiske problemer på lengere sikt.

Vi, som fremdeles idag er politisk hjemløse, fordi de andre ikke kjente sin besøkestid, kan si som så: Vel, mange av oss deltok i valget for på en enkel måte å kunne mønstre våre tropper, men i vårt hjerte er vi tilfreds med resultatet: Arbeiderpartiet, som representerer uforsonligheten overfor oss, har sammen med kommunistene flertall blandt dem, som stemte — dog ikke flertallet i folket. Og dermed er det gitt at de også får ta det hele og fulle ansvar nå, når vanskelighetene for alvor begynner å melde seg. Men det var også mange av våre, som ikke kunne overvinne seg selv og derfor unnlot å stemme. De kan for så vidt regnes med i landets nest største parti: hjemmesitterne, slik som «de gode borgere» i Holmenkollåsen, i Kalfarlia og Ringsakerstrøket for bare å stedfeste noen. Alle disse sitter og venter på noe nytt, på noe fornyende i det politiske liv, på en bærende idé. Og imens slikker Arbeiderpartiet sine sår, mens de såkalte borgerlige løper forvirret omkring og søker etter en samarbeidsform, etter en enhetlig ledelse med sikte på samspill ved den neste dyst på den politiske arena. De er selv på det rene med, at noen på det eventuelle landslag er dogmetro, andre fortidsfanatikere, atter andre sprogets venner eller uvenner og en hel flokk gammelliberalister og ortodokse grunnlovsforsvarere. Og så spør de klokkeste av dem: Er det da ikke noe ovenover alt dette, som kan samle oss til neste landskamp og som kan få tribuneslitterne til å bli en samstemmig heilagjeng?

Vi tror det ikke. Derfor må vi sammen med hjemmesitternes parti finne nye former for politisk aktivitet, bryte ned partigjerdene og forene velgerne om fellespolitiske mål, mens all typisk norsk-norsk stridbarhet blir henvist til de lokale klubber og foreninger i politisk idrett.

Om dette vil vi ennå engang innbyde våre lesere til meningsutveksling. Vi har for så vidt tiden for oss, selv om fire år går hurtig. Imens venter vi å få klarhet i rettsproblemene og de historiske fakta omkring det politiske rettsoppgjør. Med det i ryggen kan vi innby til samarbeid på bred front.

Nedslående lesning

Den pressediskusjon som har foregått i den senere tid, særlig i Morgenbladet, og de ledere enkelte aviser har skrevet i anledning den henvendelse som ble sendt til Kongen, er nedslående lesning.

Her har en del herhjertede mennesker sendt Kongen en anmodning om løslatelse av de fanger som ennå sitter igjen på Bjørkelangen. Formuleringen av anmodningen er enkel og liketil, og er skrevet uten tanke på at den skulle utsettes for en heftig pressedejobb. Det er en enkel anmodning om å løslate folk som holder på å gå til grunne i uvisshet og en bønn om barmhjertighet overfor de pågørende. Denne anmodning har utløst et skred av kommentarer, hvor sakligheten har veket plassen for propagandistiske fraser. Lauritz Sand, angivelig Norges mest torturerte mann under krigen, uttaler seg særlig ondsinnet og unnser seg ikke en gang for å kaste smuss på noen av underskriverne. Og hvordan kan det ha seg at en privatmann, som vel Lauritz Sand er, kan ha adgang til dokumentene og uttale seg om hva slags folk fangene er? Han uttaler seg helt generelt uten

hensyn til at det her gjelder 50 forskjellige skjebner og 50 forskjellige saker. Vi får lyst til å spørre herr Sand om han har vært kronvitne mot noen av Bjørkelangen-fangene, og som vitne mulligens ha kommet med prov som er blitt dradd i tvil?

Dagbladets leder den 9. nov. er et typisk eksempel på hva hatfulle redaktører kan få seg til å skrive. Med en argumentering som ligger langt utenfor all saklighet går Skavlan her sogar til felts mot kirkens menn blant underskriverne og spør om når opplevet man at kirken gikk inn for sinnssyke med samme brask og bram som i denne henvendelsen! Det er trist at landets neststørste avis, og som sådan opinionsdannende, på lederplass kan prestere et så dårlig og lite gjennomtenkt produkt.

Forhenværende riksadvokat Arntzen har også latt sin røst høre. Han mener at hvis de femti skal slippes ut kan en like gjerne åpne fengselsportene for alle andre fanger også. Slikt er jo nonsens, men passer bra inn i debattens karakter og vitner om mannens angst for at det verk han var med på å skape skal falle i grus. For hva er det som gjøres i alminnelighet? Er det ikke så at fengselsportene åpner seg selv for livstidsdømte etter 7—8 år? Og dette gjelder folk som i alminnelige tider har begått forbrytelser som de likeså godt kan gjenta når de kommer ut.

Men fangene på Bjørkelangen er dømt etter spesielle lover ved særdomstoler for handlinger som er begått innenfor et meget bestemt tidsrom som begrenses av krigens begynnelse og opphør. De er dømt for handlinger som er utført i en meget bestemt situasjon som ikke kommer tilbake, nemlig i en krig. De er dømt for handlinger som er gjort straffbare fordi de tilhørte en gruppe av folket som tenkte annerledes. De samme handlinger straffes ikke når utøveren tilhører en annen krets! Kommer det en ny krig er det jo paradoksalt at da blir fienden den samme som disse menn bekiempet under siste krig.

Selv det at de politisk dømte vil minnes sine døde på en bestemt dag fremstilles av en innsender som et eksempel på den uforsonlighet som hersker. Tenk det!

Henvendelsen til Kongen har vi og våre kretser intet med. Men vi var glad for den da den kom. Vi har flere ganger på denne plass beskjefstiget oss med de femti på Bjørkelangen. Vi har uttalt at vi finner det meningsløst at de sitter der fremdeles og at de holdes innesperret helt på det visse. Og vi vil gjenta det. Det er meningsløst. La da i alle fall disse femti få et håp — en antydning om når de skal få komme ut slik at de har noe å se fram til, noe å bygge på. Det er uvissheten som er det allerverste.

Retten skal være rett. En rekke aviser har behandlet saken på en saklig måte, selv om vi ikke er enige i argumentasjonen. Særlig gjelder dette arbeiderpressen og Vårt Land. Det viser at det finnes hjertelag og forståelse også. De fleste av disse anbefaler at benådningslinjen skal fortsettes som hittil og i Arbeiderbladet for forrige lørdag uttaler justisministeren at det arbeides med nettpå dette. Vi bør da ha grunn til å håpe at løslatelsene tar til igjen etter at det har vært helt stopp siden februar måned i år.

Du var alltid rede — —

Så skulle da heller ikke dette året gå til ende uten at døden gjorde et dypt og smertefullt innhugg i vår fremste rekke. Hvem skulle ha tenkt seg at det var deg, Oskar Andreassen, — selveste «kong Oskar over Nordlandene» — som sto for tur? Fylt som du var av interesser, av energi og pågangsmot, hørte du livet til som noen. Og så ble det likevel deg som først måtte ut på den lange reisen.

Telegrammet nordfra om at du var gått bort, rammet oss som et sjokk. Det virket så helt utrolig. For vårt indre så vi igjen så tydelig din kraftige, spenstige skikkelse, vi hørte din inntrengende og overbevisende stemme, vi kunne se hvordan iveren for å bringe en løsning til veie atte preg på ditt ansikt og bragte viljens blå blink fram i øynene.

Og så er det brått forbi. Styremøtet vårt i vår ble siste gangen vi skulle benkes om det samme bord.

Kort ble livet ditt, venn Oskar! Så altfor, altfor kort. Men likevel fikk du den lykke

å øve større gjerning enn de fleste. Alltid på farten, — i båt eller i bil, rundt om i det uendelige distriktet der nord, i kompromissløs kamp mot de tilstander som «frigjøringen» skapte. Hver trevl av deg reagerte mot alt som var lavt, usant og urettferdig. For deg var det aldri noe enten-eller eller noe både-og. Ditt krav var bare ett. Og det var å få gjort det rett som små mennesker hadde vridd vrangt.

Vi vet at du blir sårt savnet av alle dine «undersåtter» i våre tre nordligste fylker, kjære Oskar. Men du blir ikke mindre savnet av oss her sørpå. Det blir vondt når vi i disse dager kaller inn til landsstyremøte, ikke å skulle sende varsler til Mohamn. I Forbundets 4-årige tilværelse var du alltid rede når kallelisen kom. Mer enn en gang — og på egen kostnad — tok du turen helt fra Harstad og retur for å kunne tilbringe noen middagstimer i Oslo under et styremøte.

Du mobiliserte bestandig tro og tillit der du kom til stede.

Tjuv-fronten

Det var ikke måte på hvor godt stoff sjikanering av NS var i den første tiden etter krigen, så lenge pøbelskriket ikke ble dempet av avsløringer av sannheten.

I en beretning om en eksplosjonsulykke på Vestlandet ble det sagt at det omkom så å så mange nordmenn og så og så mange landssvikere. (Det var selvfølgelig bolsjevikfrontens folk som var nordmenn. Så mye kan en få snudd på sakene, når ingen har lov å protestere.)

Innsender i Morgenposten: «Det er en fornærmelse å kalle landssvikere for svin».

Dagbladet: «Heldigvis er det noen NS som er så anstendige at de dreper seg».

Kommunistene demonstrerte med en mann i galge og: — «Heng dem!»

Siden gikk akademikere til demonstrasjon mot kommunistene med en plakat som begynte slik: «NS gav oss 9. april —».

Men når det nå er godtgjort at det var vår egen regjering og Frankrike og England som gav oss 9. april, (og at ikke engang Quisling visste om det), da skal det være ro om rettsoppgjøret. Når NS vil ha en grundigere undersøkelse og vil drøfte sakene, sier både Gundersen og Gerhardsen at det skal være ro.

Folk må helt ha mistet sin humoristiske sans. Da jeg var gutt, lo vi hjertelig av en slik uttalelse i et lignende tilfelle: Det var en gutt som hadde stjålet epler fra ei kone. Kona oppdaget det, ropte etter ham og vilde snakke med ham, men gutten svarte: «Jeg vil ikke ha noe prat med deg. Det blir bare en stygg kjeff å få». — Og dermed stakk han av.

Vi har jo akkurat det samme tilfelle her. Det er derfor jeg har brukt overskriften «Tjuv-front», ikke fordi de kalte gjemmemfronten for «tjuv-front».

Jon Vangen.

!!

— Hva er LO?

— Ganske enkelt: Landets Overklasse, den største kapitalist med den største maktfullkommenhet.

Du ga noe til hver og en av oss, og vi står alle i gjeld til deg. Den gjelden plikter vi å avdra på ved å holde arbeidet vårt oppe i din egen ånd.

Vi senker vår fane over venen Oskars bære, og — vi løfter den igjen mot fremtiden som et symbol på at arbeidet — trass i alt — skal gå ufortrødent videre.

Takk, Oskar, fra oss alle, for den innsats som var din!

Helge Grønstad.

«Orientering» orienterer

Tidligere stortingsmann for A-partiet, fhv. statsarkivar Jakob Friis, utgir et fjortendaglig opposisjonsblad «Orientering», som særlig krever en nyorientering i utenrikspolitikken. Tid om annen beskjefter han seg også med innenrikspolitiske spørsmål og i en artikkel om «Valget av veien videre», skriver han:

«Framgangen ved valget for Bondepartiet — under hvis fane mange tidligere NS-folk skjuler seg — og for Kristelig Folkeparti er faretruende reaksjonære symptomer som opposisjonen må gå sterkere til felts mot enn før. Den må søke å samle om seg alle krefter som vil kjempe mot enhver svekkelse av krigsårenes frihetsånd og den frie tenknings rett i vårt land.»

Vi har den største respekt

for hr. Friis, som har mot til å ha selvstendige meninger selv i det ensrettede A-partiet, men når han taler om NS-folkene er vi bange for at arkivmannen har tatt overhånd, og at han som sine partifeller fortsatt har trollsplinten i øyet. Han synes ikke å forstå de tidligere NS-folks problemer og kjenner ikke deres kamp for den virkelige frihetsånd. De er så fjernt fra å være reaksjonære, at de heller bør kalles sosialradikale, men de er samtidig utpreget individualister, som hater alt tvangsstyre, all LO-mentalitet og hele A-partiets egosentriske politikk. Det ville hr. Friis lett kunne fastslå, hvis han kom ut i det levende liv og fikk tale med noen av dem, som i nådens time sluttet opp om NS, nett opp for å verge friheten og den frie tenkning. Da ville han også bli kvitt trollsplinten i øyet.

Nobels fredspris

Churchill fikk den literære Nobelpris, mindre kunne ikke gjøre det. I det lengste håpet han at politiske hensyn skulle være fremmede for Svenska Akademien, sier svenskene som ikke glemmer at Churchill ville trekke Sverige inn i verdenskrigen.

Det var også foreslått at Truman skulle få Nobels fredspris, men det gikk ikke denne gangen. I «Fria Ord» skriver en medarbeider: «Det var engang en mann, som alle trodde stor men som er ganske liten, og han ga ordre om at en fryktelig bombe skulle slippes ned over en åpen by i et allerede beseiret land. Bomben falt og utryddet byen og dens befolkning, og en annen bombe ble sluppet for eksperimentets fullbyrdelse mot ytterligere en by med den samme forferdelige resultat. Dette har aldri

Høyres fører

Et lite vink

Ved stortingsvalget i Oslo fikk høyres fører C. J. Hambro et lite vink, som i hvert fall markerer folkemeningen, selvom det ikke betyr noe for selve valgresultatet. Han sto jo først på listen og det skal 50 pct. strykninger til, før det ville ha noen innvirkning på rekkefølgen. Så lite har den menige velger å si.

Vi gjengir stemmetallet for høyrelistens seks første kandidater: C. J. Hambro 105 217, fru Berte Rognerud 105 703, H. Smitt Ingebret-

i vår anglofile presse vært betegnet som krigsforbrytelse. Istedet foreslås denne mann i fulleste alvor som verdig til 1953 års fredspris» Så galt gikk det dog ikke, men hva kan ikke hende i fremtiden?

sen 105 671, Erling Petersen 105 817, Reidar Brun 105 784, Haakon Hellesø-Knutsen 105 721.

Habro fikk således 600 stemmer mindre enn den ledende kandidat, professor Erling Petersen. Det viser i hvert fall at noen av våre har fulgt parolen og brukt sin stemme til å gi hr. Hambro et lite vink.

Neste nummer

av

Folk og Land

kommer

5. desember

UKENS KRONIKK

Albania — Europas mest fortrykte land

Selvom Albania i geografisk henseende ligger vest for jernteppet, er landet det mest isolerte av alle folkedemokratiske land i Europa. Bare Frankrike og Italia har legasjoner i Tirana, Albanias hovedstad, og de lever som fanger i sitt eget hus.

Landets nominelle leder er marskalk Enver Hoxha, men den viktigste er Mehmet Shehu, en albaner som er utdannet i Moskva og som er sjef for det hemmelige politi. Han er russernes håndgangne mann. Hver onsdag omkring kl. 11 kommer et kurerplan fra Moskva og returnerer om ettermiddagen. Det har med seg detaljerte instruksjoner til regjeringen som ikke våger å foreta seg noe uten klare russiske ordrer. Og russerne behandler Albania verre enn noen koloni noen gang er blitt behandlet. Folket er delt i tre klasser: 1. Sovjetrussere, 2. det albanske sikkerhetspoliti og 3. det albanske folk. Denne deling viser seg overalt i det daglige liv. Det er således tre forskjellige innkjøpsentraler og distribusjonsorganisasjoner, og enhver vil forstå hvem som favoriseres.

Det albanske folk er sikkert det mest beklagelsesverdige i hele Europa. Alle går omkring i filler, 70 pct. av folket lider av tuberkulose og på de få sykehusene finnes det ikke medisiner. Det er en forferdende mangel på mat, og det som finnes er dyrt. En vanlig arbeider tjener mellom 110 og 120 lek pr. dag og et brød koster på det frie marked 160 lek, 1 kg. kjøtt 200 lek, melk 70 lek pr. liter og de hvite bøtter som er

albanernes hovednæringsmiddel 200 lek pr. kg. Det er fortsatt rasjoning, men den er mindre enn eksistensminimum. En grovarbeider får således følgende kvanta for hele sin månedslønn: 800 gram brød pr. dag, 1 kg. makaroni pr. måned, 0,5 kg. hvite bøtter pr. måned og forøvrig pr. måned: 500 gram sukker, 250 gram olje, 400 gram ris, 1 kg. kjøtt, 750 gram fåreost, 500 gram marmelade og 150 gram smør. Hvis noen vil ha melk, må det spares inn på den daglige brødrasjon. Man kan bare drømme om å kjøpe såpe, sytråd og synåler. Tekstil står riktignok på rasjoneringskortene, men er ikke å få i handelen.

Konsentrasjonsleirenes fangers familie får ikke rasjoneringskort og er henvist til det frie marked hvor prisene er opptil 1 000 pct. høyere enn på de varer som inngår i rasjoning. Og her må man erindre at omtrent fjerdedelen av befolkningen har noen som sitter i fengsel. De tallrike russere, som sitter i nøkelstillingene i landet har enorme privilegier. De har fine leiligheter i Tirana og Durazzo, disponerer biler og har egne butikker. På sykehusene har de egne avdelinger med flotte operasjonssaler og ingen mangel på medisiner. De er velkledde og selvsikre og sammenliknet med folket ellers lever de som fyrster.

Ute i folket sies det, at den 200-årige tyrkiske undertrykkelse og de italienske og tyske okkupasjoner var den rene idyl i forhold til den nåværende russiske okkupasjon.

Regjeringen på sin side har det heller ikke lett. Det gjærer overalt og de fleste albanere hører til den stolte Skipetar-stamme, tapre fjellboere som opprettholder blodsbroderskapet, noe som er betydelig sterkere enn familiebandene hos andre folk. De har rikelig med våpen og støttes av landflyktige i Hellas og Jugoslavia. Centra for motstandsbevegelsen er Dukagjin i Nordalbania og Korica i Sydalbania og hele den albanske hær er stadig på jakt etter disse motstandsmenn. Chefen for det hemmelige politi, Mehmet Shehu har dannet særlige stormavdelinger av unge albanere som har gjennomgått partiskolene og er oppdratt til fanatiske kommunister. De har god lønn og flotte uniformer. Denne borgerkrig føres under de grusomste former og etter attentatet mot Sovjets gesandtskap i Tirana i februar 1952 tok sikkerhetspoliti uten videre 30 albanere og stillet dem opp mot muren foran den russiske gesandtskapsbygning og skjøt dem ned.

Det finnes en mengde konsentrasjonsleirer i Albania og for såvidt kan det sammenliknes med vår so-

sialistregjerings konsentrasjonsleirer i det gale år 1945. Hele den ellers fåtallige middelklasse sitter i disse leirer og det er bare bønderne som hittil er gått fri. Å behandle fangene med elektrisitet, kaldt vann og brennende sigaretter hører til dagens orden. Nå og da allarmes hele folket av rykter om at greske og jugoslaviske tropper er på marsj inn i landet og da aktiviseres motstandsbevegelsen og borgerkrigen øker i intensitet. Folket venter på krigen og alle kristne og muhamedaner ber om at den må komme snart, for det er den eneste mulige vei ut av det nåværende slaveri.

Det kommunistiske parti i Albania ble stiftet i 1941 — ikke av russerne men på jugoslavisk tilskyndelse og allerede dengang ble Hoxha utpekt som leder. Han er nå helt i russisk vold og sålenge russerne har interesse av å holde på Albania blir han sannsynligvis sittende selvom spenningen mellom ham og Shehu er stadig stigende. Men hva det egentlig foregår i det lukkede land idag er umulig å si. Det er bare tid om annen at det kommer pålitelige meldinger over grensen, og det meste av det som vi har kunnet meddele i dag er kommet gjennom en tidligere tysk krigsfange som i otte år har vært i konsentrasjonsleirene rundt omkring i Albania og som det endelig lykkedes å flykte via grensbyen Dibra til Jugoslavia og derfra reiste hjem til sitt fedreland vest for jernteppet.

Hvorfor vi kjemper for vår rett

Finn Moe, Arbeiderbladets utenriksmedarbeider skriver den 8. april 1940 i Arbeiderbladet:

«Den aksjonen som vestmaktene er gått til i de norske territorialfarvann er et ledd i den motoffensiv de har satt igang etter det nederlag som fredsslutningen i Finnland var for England og Frankrike. Det er et fremstøt i den nordlige flanken for å gjøre blokaden av Tyskland mer effektiv.

Når en ser krigssituasjonen i Europa idag samlet, så er forholdet det at Tyskland ligger forholdsvis trygt bak Siegfriedlinjen i vest, og i begge flankene, både i nord og sørøst, er det omgitt av nøytrale stater. I ryggen er det dekket av en formel nøytral, men nærmest alliert stat, Russland. Denne situasjon gjør det ikke bare vanskelig for vestmaktene å komme til Tyskland med militære operasjoner, men den gjør også etter vestmaktens mening blokaden mindre effektiv. Dertil kommer at disse nøytrale som ligger i ring rundt Tyskland er utsatt for faren for et sterkt tysk-russisk press, slik som en tydelig har kunnet merke det i Sør-øst-Europa. Det er dette som er bakgrunnen for vestmaktens aksjon, som i første rekke tar sikte på å skjerpe blokaden og som altså nå har gitt sig det første utslag i våre territorialfarvann.

Det brennende spørsmål er nå hvad Tyskland vil foreta sig. Alt før aksjonen var kjent har den tyske pressen ført et voldsomt skarpt språk overfor Norge og Sverige. Det sannsynligste er vel, at Tyskland krever at Norge skal fjerne minefeltene og sørge for fri gjennomfart i dets territorialfarvann. Det vil sjølsagt Norge også ad diplomatisk vei søke å oppnå, men det kan ikke bli tale om noen militær aksjon for å gjøre det. *Spørsmålet er så om tyskerne vil gå til aksjon sjøl.*

Det skritt de tar må i tilfelle bli rettet mot dem som har lagt ut minefeltene. Derved vil leden langs vår kyst bli krigsskueplass. Men det ville være uhørt om Tyskland skulle gå til militære operasjoner mot vår handelsflåte, om det skulle ville overfalle oss for noe vi ikke er ansvarlig for. Da ville Tyskland bære ansvaret for med vitende og vilje å drive vårt land ut i krigen.

Men det er ikke sikkert, at Tyskland går til slike skritt. For det første melder der sig spørsmål om Tyskland er rede til å ta en åpen kamp med den britiske flåte utafor kysten vår. Et slikt steg kunne lett ende med nederlag. Men det utelukker sjølsagt ikke andre militære operasjoner, særlig fra lufta.

Imidlertid kommer den ting til, at Tyskland overhodet ikke kan være interessert i at Norden kommer med i krigen. Om det driver Norge ut i krigen er der fare for at Sverige også kommer med. Og det vil bety at Tyskland avskjærer seg sjølve kilden til malmtransporten. Så lenge Norden er i fred kan Tyskland få malm gjennom Østersjøen, selv om det norske territorialfarvann skulle bli sperrert.

Det er derfor all grunn til for det norske folk å se fullstendig rolig på den videre utvikling av den kritiske situasjonen landet er kommet opp i. Selv om Tyskland skulle bruke et voldsomt språk, kan der ennå være utveier.»

Ovenstående viser at man her i Norge var vel vitende om at Tyskland var provosert, selv om Finn Moe ikke kunne tenke seg at Tyskland gikk til aksjon mot England ved å besette Norge som ikke greide å stå mot trykket vestfra.

Nå etterpå snakkes det stadig om Tysklands uprovoserte overfall på Norge på tross av at det allerede før krigen brøt inn over landet vårt var klart at Tyskland var provosert. At det fra engelsk side ved dr. Derrys bok er bekreftet at Tyskland var truet ved et fransk-engelsk angrep på Norge, gjør intet inntrykk på myndighetene. De sitter som om intet er hendt og tviholder på sitt feilaktige rettsgrunnlag.

VI KJEMPER MOT URETTEN.

En samtale med forfatteren Karl Holter

«Kjøp «Regnbuen» av Marie Hamsun!» sier Karl Holter, «det er en av de beste bøker jeg har lest og vi må gjøre vårt til at opplaget når en slik høyde at alle må lese den. Den kommer til å få mange til å tenke!»

Boka mi?

Ja jeg er framleis Varg i Veum hos de fleste forleggere og bokhandlere, så jeg hadde ingen annen utveg enn å gi ut boka sjøl. Jeg er jo av dem som ikke lar seg slå ned i støvla, som meningen var. Så måtte jeg skaffe meg bestillinger på forhånd for å få finansiert utgaven. Jeg dro opp Numedal, gikk over fjellet til Geilo, der kjøpte jeg en sykkel og så trillet jeg ned Hallingdal, Krøstra, Skoger, Lier, Ringerike og Hadeland og Toten. Tok toget til Oppdal til min gamle venn John Asphaug og derfra bar det ned langs Lågen og Glomma like til Sarpsborg. Jeg har vært helt ned i Krandsand.

Det var en opplevelse selv om det var slitsomt. Jeg var innom de beste folk i alle bygder, det var våre folk, sjølsagt.

Boka mi skulle egentlig hete «Gode Makter», for det kalte de den i Tyskland, men da jeg tok for meg stoffet på ny for den norske utgaven vokste det slik at det ble to romaner, og den første kaller jeg «Terkel» og det er den som kommersnå.

Terkel er hovedpersonen i «Skinnbrevet» og «Kleivdøler» og nå er han kommet ut å kjøre — bokstavelig talt, for det er en spennende kjøretur som er hovedmotivet i handlingen.

Frontkjemper Kaare Richardsen in memoriam

Død av Tbc. erhvervet i fengsel

Kaare Richardsen fra Tromsø — en frontkjemper — hadde som så mange andre satt livet inn for å søke og bedre det okkuperte og kapitulerte Norges stilling. Han døde forleden ensom i en brakke på Ullevål sykehus.

Da han med en norsk skijegerbataljon kom tilbake fra Finnland i 1945 ble han med sine kamerater til takk innesperret i Ilebu konsentrasjonsleir. Men ikke nok med det.

Richardsen skrev dengang til overlæge Frøshaug, som var ansvarlig for de hygieniske forhold i fangeleiren:

Under samtalen med Dem idag glemte jeg å gjøre oppmerksom på at jeg fra 9. mai 1945, ble lagt sammen med (den tuberkuløse) Knut B. som døde som fange i pinsen 1946.) Vi bodde også sammen på forskjellige avdelinger i fengselsbygningen under samme forhold som i kapellet, altså i over 3 måneder, og jeg fastholder at fengselslegen og De selv dengang var oppmerksom på forholdet og sykdommen til K. B. og oss andre.... Overlæge Harald Frøshaug skriver at Richardsens sykdom ble oppdaget ved skjermbildefotografering på Ilebu 20. juni 1945.

Så ble den i varetektsfengsel smittede syke frontkjemper den 29. april 1946 dømt til 6 — seks — års tvangsarbeid av Hålogaland lagmannsrett.

Richardsen nektet seg straffskyldig. Han var tiltalt for:

a) at han hadde meldt seg inn i Nasjonal Samling 23. november 1940 og sto som medlem til krigens slutt, som det heter.

b) at han var aspirant fra

Om den er god?

Den fikk ihvertfall strålende kritikk i Tyskland, og kona mi sier den er god, og Åsmund Sveen skryter fælt av den. Huff nei! Jo jeg tror boka er god, ellers ville jeg ikke gi den ut. Den passer til julegave. Og er billig etter måten.

5-3 1941 og nestlagfører i Hirden fra 17. september 1942.....

c) at Kåre Richardsen i april 1941 meldte seg frivillig til regiment Nordland og fikk først 3 måneders våpenopplæring i Tyskland, hvorefter han ble satt inn i kampene på Østfronten, og tjenestgjorde sammenlagt i 14 måneder.

d) at han i september 1943 meldte seg til Skijegerbataljonen, hvor han var til krigens slutt, og kjempet herunder i Finnland.

I motsetning til retten må jeg si at dette er en militær meritliste, som kan måle seg med hvemsomhelst som bærer uniform her i landet idag! Tenk hvilke offer disse data bærer bud om! Desuten var det åpen og regulær innsats i overensstemmelse med Haagerkonvensjonens landkrigsreglement.

For dette ble Richardsen dømt til 6 års tvangsarbeid med fradrag av de 357 dager han hadde sittet i varetektsarrest.

Men ikke nok med dette. Retten glemmer ikke den fattiges eneste lam, som forresten sikkert ikke eksisterer: «Det finnes bevist at han har oppebåret minst kr. 1000. (ett tusen kroner) i sold under sin fronttjeneste. Med hjemmel i landssvikanordningens § 15 må derfor dette beløp inndras til fordel for statskassen. I saksomkostninger til det offentlige betaler han kr. 50. »

Justisdepartementet etterga ham disse beløp.

Hans hustru opplyser at Richardsen etter dommen ble sendt til Vardø eller Vadsø for å lete etter landminer!

Den 7. oktober 1946 dekretterer politimesteren i Troms at Richardsen er løslatt fra Sletta hjelpefengsel «grunnet tuberkulose.» Han gis tilatelse til å reise til Oslo for å søke lege.

Her blir han atter innesperret i mars 1947 i det deprimerende Oslo Kretsfengsel (Åkebergveien). Derfra ble han 2. juli s. å. overført

Valgrefleksjoner

Der er absolutt ingen grunn til å slynge ut insinuasjoner mot Forbundsstyre og sekretariat for «furte-paroler» i anledning stortingsvalget, fordi om ens egen «privatparole» — for den samme sak — ikke har frembragt de forventede frukter. Og jeg tror hrr. Blehr må gi sin skuffelse en annen adresse både i Vest-Agder og i Telemark enn til de derværende NS. For de har sikkert gjort sin plikt. Men vi må i denne forbindelse ta i betraktning, at «Bondepresa» — som all den øvrige — fremdeles er lukket for oss, Bondepartiet mangler såvisst ikke velgere, som vil ha «ro om rettsoppgjøret», og derfor kan sikkert både Bunkholdt og Hauge-land takke sine regulære velgere for at de får sitte hjemme. Noen «urokråker» i den materie må helst ikke forekomme på Stortinget. —

Den fremgang, som Bondepartiet og Lavikpariet fikk var en liten erkjennelse fra NS fordi disse 2 partier «holdt sin sti ren», da dødsstraffen for sikkerhets skyld atter ble holdt «over dåpen». Det 9-årige gammel-stortong hadde nok vedtatt den mot 6 stemmer, men nå vilde ikke disse partiene være med på noe «gjendøperi» av denne nasjonale vanskapingen. Og dette standpunkt ble påskjønet ved valget. —

Hvilket «utslag» dette kan gi for oss, det vil da tiden vise. —

Vi hjemmesittere «furter» aldeles ikke. Slett ikke. Men vi fikk en såpass virkningsfull lærepenge ved forrige valg, da vi skulde «støtte» Samfunnspartiet, at valgveien ikke har virket særlig tillokkende siden. Men den dag vi får noe virkelig holdbart å ofre «stemmen» på — det være seg person eller

til sykebrakken på Ilebu. Herfra ble han endelig løslatt på prøve 1. juli 1949.

Men sykdommen var kommet for langt.

Dette dødsfall er atter et varsel til oss alle om ikke å glemme dem av våre kamerater som mest trenger en liten lysstråle! Kaare Arvid Richardsens offer for Norge var meget stort. Han var tapper og trofast.

Alexander Lange.

parti som går inn for oss og vår sak — den dag trekker vi valguniformen på, og jeg kan forsikre Dem, gode hrr. Blehr, at hadde jeg hatt en stemmeseddel med Stavang, Hauge-land eller Bunkholdt på, så skulde jeg vært ganske tidlig ved valglokalet. —

Forøvrig vil jeg ha sagt, at der fra mine infanteridager ennu sitter såpass disiplin i kroppen på meg, at jeg mener Forbundsstyret bør beholde privilegiet på å anviser «vår vei».

I. Fr. O.

Roald Dysthes sak endelig avgjort

Eidsivating lagmannsrett avsa den 22. november 1952 sådan kjennelse: «Roald Rachlev Dysthe tilkjennes i erstatning for den mot ham fullbyrdede straff for hvilken han ved lagmannsrettens dom av 28. november 1950 er frifunnet 250 000 — to hundre og femti tusen — kroner, samt for nødvendige utlegg til hans forsvar i forbindelse med erstatningskravet 5000 — fem tusen — kroner.

Erstatning for vesentlig velferdstap etter straffeprosesslovens § 469, første ledd, tilkjennes ikke.»

Så vel påtalemyndigheten som Roald Dysthe påkjærte lagmannsrettens kjennelse til Høyesteretts Kjæremålsutvalg. Påtalemyndigheten hevder prisipielt at erstatning i dette tilfelle ikke skal tilkjennes fordi Dysthe må antas ved eget forsettlig forhold å ha fremkalt den fellende dom, og subsidiært at erstatningsbeløpet er for høyt utmålt av lagmannsretten.

Høyesteretts kjæremålsutvalg har nå forkastet kjæremålene og tilkjent Roald Dysthe kr. 3000 i erstatning for nødvendige forsvarsutgifter for Høyesteretts Kjæremålsutvalg.

Dysthe ble etter krigen fengslet og dømt for landsforrædersk virksomhet under krigen, og det er utsoningen av denne dommen han har forlagt og fått først kr. 250 000 og nå 3000 kroner i erstatning for. Han var medlem av NS.

En ny reformasjon

Fra «Norges Kvinner» tillater vi oss å gjengi denne artikkel:

Tre erfarne, kyndige, uheldede menn har sendt denne brosjyre ut til offentligheten. De fremholder sitt syn på kirkens forhold i de senere år. Deres erfaring går ut på at kirken er kommet så langt bort fra Jesu lære og evangelium at en reformasjon er nødvendig, hvis kirken skal kunne bestå som Jesu Kristi kirke.

De spørsmål som her legges fram er av så stor samfunnsmessig betydning at de bør interessere oss alle. Det er derfor å ønske at brosjyren blir lest av flest mulig — med ettertanke.

Sokneprest Poulsen har i sitt innlegg en avhandling som handler om «Kirken» og rettsoppgjøret». Han uttaler her:

«Slik som rettsoppgjøret er blitt fremmet, må der regnes for en av de største landsulykker som noensinne har rammet vårt folk».

Når man tenker på alle de magfoldige opplysninger som er kommet fram om dette oppgjør, alle kyndige juristers og andres uimotsagte uttalelser må vi være oppmerksom på disse sokneprestens ord.

At de er ganske riktige kan det ikke være tvil om. De fleste har vel også nå fått øynene opp for dette. Men det skal meget til før viljen og motet er stort nok til å erkjenne det.

Vi vet alle at de som kanskje har vært blant dem som har feilet mest ikke bare har unngått straff for sitt forhold, men sitter nå i hedrede stillinger. Vi har erfaring for at pressen fremdeles lukker seg for opplysning om de virkelige forhold og vi vet at det på det niende året vansmekter enda en del landsmenn i fengsel med bevissthet om at deres hjem også går til grunne. Overalt løslates nå politiske fanger i stor stil.

Midt i dette mørke står en mann som sokneprest Poulsen som et tent lys — barmhjertig, varmhjertet, rettsindig med moralsk mot til å se sannheten i øynene og slå et slag for den, vel vitende

Robert Taft og norske forhold

I august 1953 sto der i det amerikanske tidsskrift «Time» en nekrolog over senator Robert Taft, som under den siste verdenskrig var leder for det konservative parti, som nå er ved makten i U. S. A.

Her står det at Taft ikke innså nødvendigheten for USA å delta i verdenskrig nr. 2. Taft opponerte mot at USA skulle gi Russland noen hjelp etter at Tyskland hadde marsjert inn i Russland, og han stemte også imot den originale «lend and lease» (låne og leie) loven før USA kom inn i krigen.

Taft var nemlig av den oppfatning at en kommunistisk seir ville være langt farligere for USA enn en nazistisk seir. Han har uttalt at kommunismen er en falsk filosofi som appellerer til mange, mens fasismen kun appellerer til noen få.

Taft mente at den største fare som truet verden var den, at president Roosevelt var villig til å ofre alle prinsipper i sin utenrikspolitikk bare for å tilfredsstille Russland.

Taft må sikkert hatt en anelse om at kommunisten Hiss, som var president Roosevelts høyre hånd, var en farlig mann for USA, fordi han bandt Roosevelt og Stalin sammen. Hiss sitter som bekjent nå fengslet i USA.

Taft tvilte også på nytten av De Forenede Nationer på grunn av de fastsatte veto-rettigheter, hvorved Forbundets eksistens kom til å bero på «fred og sikkerhet» og ikke på «lov og rett».

Taft stemplet Nürnberg-dommene som et voldsomt overgrep, fordi dommerne dømte etter love, som var gitt tilbakevirkende kraft, og han slo fast at dommerne hadde handlet ut fra det russiske prinsipp, at målet helliger midlene — og at retten derved var krenket.

Disse uttalelser fra det mektige amerikanske tidsskrift «Time» som utkommer i flere millioner eksemplarer — hele verden over — burde gi våre myndigheter noe å tenke på.

*

Våre frontkjempere som kjempet mot Russland (mange helt fra den tid Finnland sto alene mot Russland) hadde det samme syn på den fare som truet vår sivilisasjon som senator Taft og sikkert de fleste innen det konservative parti i USA hadde i 1941. Frontkjemperne er straffet for sin idealisme — mange med over 5 års fengselsstraff.

*

Tidligere medlemmer av Nasjonal Samling er straffet og fratatt sine borgerlige rettighet ved hjelp av love som er gitt tilbakevirkende kraft, som senator Taft tok avstand fra fordi de krenket lov og rett.

*

Tiltross herfor søker myndighetene å innbille folket at vi har levet i en rettsstat siden 1945. Man har grunn til å tro at den redsel som myndighetene fikk, da det var tale om å få svenske rettslærde til å komme med en uttalelse om det norske rettsoppgjør, var bunnet i frykt for at det norske folk ville komme til å felle en hard dom over de som har stått i spissen for vårt rettsoppgjør.

Hvis myndighetene hadde vært så sikre på at der ikke fantes noen svarte flekker i vårt rettsoppgjør og at de svenske rettslærde ville komme til samme resultat, kunne våre myndigheter rolig imøtese en svensk analyse. Derved ville enhver framtidig kritikk i Norge vært umuliggjort. At våre myndigheter var redd for en slik analyse viser kun en dårlig samvittighet, idet målet har helliget midlene.

om alle de personlige ubehageligheter han derved påfører seg. Så meget kan vel ikke alle begreper være forstyrret at vi ikke må kunne glede oss over og lytte til en

helstøpt personlighet innen vår kirke i dag?

Brosjyren bør som sagt leses. Den er til salgs hos bokhandlerne.

Ragnhild Wiesener.

UR

I vekkerur, stueur og kaminur fører jeg det beste som kan oppdrives, nemlig

— Junghans

VEKKERUR
fra kr. 19.— til kr. 32.—

REISEVEKKER
i skinnetu til kr. 54.—
Fin julepresent.

KAMINUR (bordur)
fra kr. 179.— til kr. 331.—

STUEUR
fra kr. 182.— til kr. 280.—

ARMBÅNDSUR
kommer ennu meget uregelmessig, men jeg fører alle de kjente merker — Omega, Tissot, Longines, Cyma, Certina, Revue etc.

Skriv til meg og oppgi prisklasse De ønsker i ur, og jeg skal ta ut ett som De skal bli tilfreds med.

Dette er en tillidssak men lesere av denne avisen kan være sikker på reell behandling.

R. Gjessing
Urmaker
DRAMMEN

Tannlege Maamoen
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 36 99

**Britannia
Hotell**

DRAMMEN
Inneh. Hans Eggum

Overrettssakfører
Ketil Harnoll
Munkedamsv. 5, Oslo
Tlf. 42 21 30

Niels Aalholm
Akersgt. 57 — Oslo
Tlf. 33 43 42 — 33 43 11

Assuransse & Reassuransse
Spes. automobilforsikring og
leiekontrakter

VED ADRESSEFOR-
ANDRING bes både ny og
gammel adresse oppgitt.

MOR min

bruker bare RITA til all slags vask. Mor har ikke prøvd noe bedre vaskemiddel til hus, klær og oppvask. Og så billig da, kr. 1,60 pr. 1/2 liter.

Mor kaller RITA «vaskevennen» sin.

Jeg synger til mor:

Rita, Rita, hei, hei, hei,
Rita vasker alt for deg!

DEN PRAKTISKE PAKNING SOM IKKE RUSTER.

A.s Desin Tekn. Kjem. Fabrikk, Krokstadelva

Gaveboken fremfor alle

«Den ene spør om seier og hell — Den annen: Hva er rett?»

Nordlandsbonden Trygve Engens bok «Jeg er ingen Landssviker» er allerede omtalt i Folk og Land, men bokflommen er så stor og bøkene omkring det politiske rettsoppgjør så mange, at selv den beste kan risikere å drukne blant de mange. Vi kommer derfor tilbake til denne bok, som i sin oppriktighet og dokumentasjon inntar en særstilling av alle som har følt oppgjøret på kropp og sjel. Vi anbefaler den særlig til landsbefolkningen og deres ettertanke og bringer her noen bruddstykker fra boken.

.... «Det er én ting som gjør meg ondt, én ting som for alle tider hindrer at jeg atter kan forenes med dete samfunnet. Det er at ordet *landssviker* skal stå i rettsprotokoller, strafferegistre og historiebøker, at mine barnebarn og barnebarns barn skal læres opp til å tro at jeg virkelig var en landssviker. Det sårer meg helt inn i hjerterøttene, hele min sjel reiser seg til protest mot at denne løgn skal bli stående i det norske folks bevissthet.... Ut fra vår nasjonale innstilling, ut fra vår sterke kjærlighet til land og folk, har vi arbeidet oss frem til et livssyn og et politisk standpunkt. På hvert trinn i vår utvikling har vi tenkt og handlet hundre prosent norsk. Og vi har aldri vært oss bevisst å ha begått noen forbrytelse mot gjeldende lov. Vi er ikke *landssvikere*, hverken fra moralsk eller juridisk synspunkt. Derfor har vi svart nei på dommerens spørsmål — derfor svarer vi fremdeles nei på spørsmålet om vi ikke angerrer.»

Et annet sted skriver Trygve Engen: «I forholdet til bolsjevismen er til og med våre egne sosialdemokrater idag kommet ditt Quisling sto for 20 år siden. Hvorvidt han ville inntatt det samme standpunkt idag, er et annet spørsmål som ikke skal behandles her. Kanskje ville han ha gjort

det — kanskje ville han under de nåværende forhold ha ansett Gerhardsen-Torps vei som altfor farlig for Norge? Nok om det — militærpolitisk sett vandrer Gerhardsen — Torp i Quislings fotspor fra 1930. «Jeg blir færligst etter min død,» var Quislings siste profeti. Spøker det ikke stygt for at den vil gå i oppfyllelse? Vil ikke det norske folk engang komme til å angre bittert at det ikke fulgte Quisling mens det ennå var tid? Den truende fare som nå henger over Europa, ville ikke ha eksistert dersom Tyskland hadde klart å holde seg oppe. Det var galskap av de amerikanske ledere å ødelegge Tyskland. Deres seir ble en Pyrrhosseir. Og det var i høyeste grad uklokt, ja umoralsk av de norske statsmenn å la dem bruke Norge som brikke i sitt spill. Er det ikke temmelig sannsynlig at våre barn som følge av denne lite framsynte politikken engang kommer til å stå ved klagemuren og gråte over det tapte land? Hva har man så oppnådd med krigen for «demokratiet», «menneskerettighetene» og «de fire friheter»? Prisen for friheten ble jo friheten selv, som Ørnulf Ree engang skrev».....

Forfatteren holder også oppgjør med Victor Mogens, hvis utenrikskronikker i Kringkastingen han beundret. «Under riksrådsforhand-

Bruddstykker
fra
Trygve Engen's
bok

lingene syntes han å være en av de drivende krefter. En fikk inntrykk av at han gjerne ville stille seg til disposisjon for fedrelandet under de forhold som var oppstått etter den tyske okkupasjon. Men så ble hans politiske konkurrent, Vidkun Quisling som tok ledelsen. Mogens dukket ned i det ukjente og lot ikke høre fra seg før i 1945. Da sendte han ut en bok «Tyskerne, Quisling og vi andre». Den er sikkert skrevet kort tid før tyskerne kapitulerte. Her møter vi en helt annen Mogens — en mann som «ror» så det fosser om baugen og med kurs for London, en som fornektet alle sine tidligere idealer og feller dommen over sine tidligere åndsfrender, de som fortsatte der hvor han slapp sommeren 1940. «Den ene spør om seier og hell — den annen: hva er rett?» Og han oppnådde å bli frikjent for landssvik. Men han er en død mann. Quisling lever ennå — tross eksekusjonsspetongens kuler».

Eventyret om «Solbris»

300 sider — Rikt illustrert
kr. 13,— innb.

Portofritt ved forskudd
Bestillinger blir ekspedert
omgående.

Restopplaget selges av

**Sverre
Jacobsen**
llseng

Boken egner seg glimrende
som julegave til venner i
inn- og utland. Vent ikke
med å bestille.

Forfatteren vender også sine våpen mot dem som spekulerte i NS. Han sier: «Det var noen som gikk og innbilte seg at Nasjonal Samling skulle vinne en billig seir i Norge ved de tyske våpens hjelp. Jeg hadde føling med noen slike under okkupasjonen. Forgjeves prøvde jeg å forklare dem at dette ikke på noen måte var nok. Selvom krigens utfall kom til å gå i aksemaktens favør, så ville vår sak være tapt, dersom vi ikke sørget for å vinne den norske folkesjel. Og kunne vi vinne den, så var det slett ikke så farlig om det tredje rike med sine forbundsfeller ble slått sønder og sammen. Overfor dette resonnement sto de komplett uforstående. Om slike er det riktig å si at Hitler var blitt

Trygve Engen: Jeg er ingen landssviker

Krøniken om førkrigstidens, krigstidens og etterkrigstidens hendinger, slik vi så dem.

Eget forlag, Straumholmen.

Pris hf. kr. 11.—. I bokh, i F. og L.s eksp. eller direkte fra forfatteren.

deres gud. Det var ham og hans bomber de trodde på, ikke åndsmakten, ikke den nye folkereisnings indre kraft. Slike NS-folk fantes, som sagt. Nå er de lett kjennelige. Ingen er nemlig så ivrige som de etter å «komme tilbake til samfunnet». Også idag godkjenner de makt som rett og bøyer villig kne for maktens utøvere».

Og så tilslutt en liten episode fra Trygve Engens arrestasjon:«Tilropene fra pøbelen gjorde det hele ikke bedre — til å begynne med. «Hurra for han Engen!» «I hole' med nazisten!» «No bi du hengt!» lød det rundt om. Men så gikk plutselig det komiske ved situasjonen opp for meg. Her gikk jeg, som helt fra barns ben hadde stått på den ytterste nasjonale fløy og som ikke hadde utført så meget som et eneste dagsverk for tyskerne under hele okkupasjonen. Og de som ropte, hvem var de? For det meste folk som for bare få år siden hadde fornektet sitt fedreland og bekjent seg til internasjonalismen og læren om verdensrevolusjonen. Under okkupasjonen hadde de bygd brakker og bunkers og drevet lønnsom byttehandel med tyskerne. Hvor mange tyskersedler hadde de i lommene sine, de som sto der og skrek?» —

Og dermed overlater vi Trygve Engens bok til våre lesere. Den burde bli folkelesning, men det er for meget å vente i et så ensrettet land som vårt — ennå.

Oskar Andreassen

Det blir vanskelig for Forbundets ledelse å gjøre seg fortrolig med at Oskar er borte, den staute karen som brant for sitt folk og sitt fedreland.

Det var en selvfølge for Oskar å bli medlem av Nasjonal Samling, han mente derved han kunne gjøre mest for sitt folk og land i en vanskelig tid. Men som andre slike ble han dømt og stemplet som «landssviker».

Han ble med i Forbundets styre fra starten og var en god representant for sin landsdel, og hadde bestandig tid og penger når det gjaldt arbeide med å få fjernet «landssvik»-

Min kjære mann, min sønn, vår bror og svoger

Kjøpmann Oskar Andreassen

gikk hjem til Gud 13. ds., 51 år gammel.

Dypt blir du savnet av oss alle.

Mohamn, 16. nov. 1953.

Aagot Andreassen, hustru.

Hilmar Andreassen, far.

Alice, Ivar og Odd,
søsken.

Arnhild, svigerinne.

Begraves fredag 20. nov.
1953 fra hjemmet.

Ros — Ris

«Kongen kan ikke anklages eller straffes», — eller er det «lastes» det står? Men han kan jo roses! Dette synes jeg er inkonsekvent, for har han ikke makt til å styre slik at han kan lastes, så har han vel heller ikke makt til å styre slik at han kan bli rost. — Jeg mener denne bestemmelsen skulle vekk. — Jeg skal nevne et tenkt tilfelle: To andre land er i krig. Kongen kan ha sympati for det ene land eller være innstilt mot det andre — eller begge deler. Han kan da uten ansvar gå inn for å blande sitt land inn i krigen på den ene siden. Og hvis kongen personlig har gått sterkt inn for det, kan det synes hårdt å straffe regjeringen. Ja, det kan enda gå så vidt at uskyldige kan bli straffet for at regjeringen helt skal slippe tiltale. — Kongen som nå er vel ansatt på denne bestemmelsen, men det bør gjøres om når kronprins Olav skal overta. Han kan ikke ta det som noen fornærmelse, for alle liker ham.

K. Pedersen.

Sint valgkommentar:

«En frisk og renslig Venstre-politikk er den eneste måten til å snu folks tankegang fra Vårherre og skillingen og over til menneskene selv, og en politikk til fremme av ideer til alles beste.» «Dagbladet 13. 10. 53.

stemplet som han urettmessig hadde fått.

Han opplevet ikke resultat av sitt arbeide, men døde i visshet om at vi fortsetter.

Vi ønsker fred over hans minne.

Anders Hafskjold.

Vårt siste nummer i 1953 kommer ut lørdag 19. desember.

Vil De ha med en hilsen til venner og bekjente må den være oss i hende senest 19. desember.

En hilsningsannonse koster kr. 5.—.

Ilebu-boka

er stadig like etterspurt. Nytt opplag igjen! Ingen har forsøkt å bestri sannheten i denne virkelighetsnære, levende beretningen som i dag blir lest med største interesse. Bestill boka De også. 167 sider og bare 5 kroner. Send nedenst. bestillingsseddel til T. WERNER, postboks 1704, Oslo. Nøytral forsendelse.

Bestillingsseddel.

Jeg bestiller herved boken «Konsentrasjonsleiren Ilebu» sendt som postoppkrav kr. 5.00 + porto.

Navn

Adresse:

Den beste tid!

Den beste tid for rensning er nu. Om våren har det vært å stå i kø eller snu. Noen lærer aldri — gjør du?

SIGBJØRN DAHL - Skien.
Kjem. renseri.

Fargelegging,

reproduksjon og forstørrelser utføres fagmessig. Send bilde eller film. Fargel. og forstørrelser 18 x 24 — etter film kr. 15.—, etter foto kr. 18.—. Gi et foto i julepresang!

Harald Hovind,
Tvedestrand.

Til Dem selv og s. j. gave:

FINNMARK! tekst og musikk. Kr. 2.50 p.fritt mot forskudd.

Lillevik, boks 37, Gjøvik.

Til salgs!

Okse av Telemrakrase til salgs. Fyrste gongs utstilling i haust.

3. premi.

God og kjend stamme.

O. P. Nordgaren,
Araksbø i Setesdal.

Ordens enkefrue

ungdoml., i 60 årene, ønsker å bli kjent med dannet solid herre i samme alder, ikke skilt. Bill. mrk. «Østl. eller Vestl.»

Julens bok-kjøp!

Ved elskverdighet fra en av våre forbindelser er Forbundet i stand til å framby en rekke fortrinlige bøker — bl. a. noen av våre ypperligste reiseskildringer — til sensasjonelt nedsatte priser.

Dekk i år Deres bokbehov for julen fra Forbundet og støtt derigjennom Forbundets arbeid. Bruk våre bøker som julegaver. De finner ingen bedre. Send Deres bestilling straks, så De sikrer Dem levering i god tid før jul.

Porto: for 1 bok kr. 0.60, for flere — uansett antall — kr. 1.00.

Bruk postgiro nr. 150 28 eller postanv. til Forbundet, Kierschows gate 5, Oslo.

	Heftet	Innb.
1. Bache: Salam Aleikum	2.80 (tidl. 11.50)	
2. » : I tropehjelmer under tropesol	2.80 (11.50)	
3. Berger: Slik så jeg verden	2.80 (11.50)	3.80 (14.80)
4. » : Sydhavets eventyrverden	2.80 (11.50)	
5. Borgheim: Fjellenes helter	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
6. Burbank: Sol over Guatemala	2.80 (11.50)	
7. Davik: På lykke og fromme	2.80 (11.50)	3.80 (15.50)
8. Falck-Andersen: Landet åpner seg	2.80 (11.50)	
9. Fjeldvig: Marutea	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
10. Granberg: Morgenland og aftenland	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
11. E. Hofstad: Arbeidets seierherrer		2.50 (10.64)
12. Hollander: Alle veger fører heim	2.20 (8.96)	3.30 (12.32)
13. Kampfenkel: Det grønne helvete	2.80 (11.50)	
14. Keller: Trampliv	2.80 (11.50)	
15. Larsen: Med klut og pøs		2.50 (12.32)
16. A. Munch: Piken fra Norge	2.20 (8.96)	
17. Pantenburg: Langt inne i isen	2.80 (11.50)	
18. Qvarnström: Familien på Kumlinge	2.20 (8.96)	
19. Reisch: Transasia	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
20. Rombach: Tulipantyyven Adrian	3.00 (12.50)	
21. » : Den unge Alexius I	2.20 (8.96)	3.30 (12.32)
22. » : ——— II	2.20 (8.96)	3.30 (12.32)
23. » : ——— III	2.20 (8.96)	3.30 (12.32)
24. Vivi Sann: Mitt og ditt (eventyr)		2.20 (7.28)
25. Wasmuth Sejersted: Det hemmelighetsfulle Arabia	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
26. Wasmuth Sejersted: Carl Lumholz på forskningsferd	2.80 (11.50)	
27. Wasmuth Sejersted: Pioner og indianere	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
28. E. Sem: Richard Nordraak	0.60 (4.50)	
29. Skaun: Bak fjern blåner	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
30. Eilert Sundt: Husfliden i Norge		10.00 (28.80)
31. Welhaven: Norges demring og andre dikt (praktutgave)		7.00 (16.00)
32. Weltzin: Syd for Yukon	2.80 (11.50)	3.80 (14.50)
33. Ødegaard: Eventyr		2.20 (7.28)
34. Funck-Brentano: Martin Luther	4.90	6.60

Denne verdenskjente bok kommer med dette første gang på det norske marked.

Skriv tydelig navn og postadresse. Det er nok å angi nr. på de bøker De ønsker, med tilføyen av H. (heftet) eller Ib. (innb.) Send Deres bestilling i dag. De blir glad overrasket.

FORBUNDET.

Jeg er tidligere frontkjemper

— 42 år — familieforsørger. Bor i Tønsberg — har bil — og vil gjerne få post som selger i Vestfold hvor jeg er godt kjent.

For øvrig har alt skikkelig lønnet arbeide interesse. Beste referenser gis.

Eksp. anviser.

Sokneprest Geelmuydens

„Forlat oss vår skyld“

kan nu fåes i postboks 117 Årås, mot innsendelse av kr.

6. Anbefales som julegave.

Frontkjemper,

31 år, med artium, handels-skole, eng. handelskorr., praksis fra kontor, lager og hotell, søker jobb.

Bill. mrk. «Alt har interesse».

Yngre, virksom mann

som kan kjøre bil og traktor og som ellers har maskintekniske interesser og som er villig til å delta i forefallende arbeide på større gård og skogbruk, får interessant og velavlønnet arbeid. Helst en gift mann. Familiebolig på stedet. Bill. til Forbundet, Kierschogst. 5, Oslo.

«La nåde gå for rett» Engländerne ved — Hva visste —

(Forts. fra side 1.)

det faktiske hendelsesforløp, og som nå — dag for dag — får denne sin avvikende oppfatning bekreftet? Det kan i denne forbindelse være nok å vise til minister Einar Masingens nettopp utkomne bok, «1905—1940», der han — riktigere enn noen NS-motstander i dette land hittil har gjort det — setter tingene på plass.

Ikke noe NS-medlem ber — meg bekjent — om å bli fritatt for skyld han etter det faktiske gjerningsinnhold og normale rettsprinsipper må ta på seg. Men mer kan det heller ikke kreves av ham.

La oss få klarlagt grunnlaget for det hele forinnan vi bruker ordet *skyld* som et fastslått begrep. Så kan vi siden snakke om *angeren*. Og imens får man i anstendighetens navn la nådesmakten øve sin gjerning uten at det kjøres opp med argumenter som ennå henger i luften.

Det norske folket vet idag — eller burde i et hvert fall vite — meget mer om hva og hvem som dro landet inn i krigen i 1940 enn det gjorde i 1945, og ennå driver det over oss svarte skyer at tvil som bare en objektiv framtid kan splitte.

La denne tvilen komme de dømte til gode! Snart ni års innesperring, bør tilfredsstille selv den mest hatefullt innstilte.

Gjør mot våre egne landsmenn hva vi har gjort mot

(Forts. fra side 1.)

ikke et verksted i Egypt, som ikke arbeidet for engelskmennene. Hele landet hjalp dem. I dag omgis deres militærbase av et tomrom med 20 mill. mennesker av hvilke ikke et eneste ett kommer til å røre en finger for dem. Det er ikke mulig å forsvare Midtøsten uten befolkningens støtte. Mr. Churchill må gjerne innbille seg at han for øyeblikket har vunnet en seir ved Suezkanalen med sine to divisjoner og sine teknikere, men i farens stund kommer han til å finne at ikke en eneste hjelpende hånd er å påregne fra Casablanca helt til Indonesia. Det finnes, sier den egyptiske talsmann, bare en måte å trygge Midtøstens forsvar på og fylle det militære tomrom mellom maktblokkene i vest og øst, og det er at vestmaktene hjelper araberlandene til å bygge opp sitt forsvar.

de fengslede fremmede. Slipp dem ut!

Og så prøver vi fra alle hold — objektivt og rolig, og uten å la våre følelser løpe av med oss — å finne fram til det faktiske grunnlag.

Først da kan vi med rette diskutere begrepene skyld og anger.

Oslo, 9. novbr. 1953.

Helge Grønstad.

Dette innlegg er kommet i retur fra Morgenbladet som nektet å trykke det.

å søke dekning og assistanse. Var ikke Norge gjennom en kongelig erklæring av september 1939 bestemt å skulle være pinlig nøytral? Og var det ikke denne erklæringen som den norske regjering slo på ved enhevr anledning hele vinteren og våren utoved? Hvordan kunne det så ha seg at ledelsen i Norsk Sjømanns forbund alt i februar 1940 var i den grad orientert framfor den «forutseende» utenriksledelse at man uten å nøle kunne velge parti? Og ikke bare det men attpåtil gjøre hele opplegget klart i detalj i forståelse med de engelske organisasjoner.

Her må det være plass for krav på å få vite et par nok så avgjørende ting:

Arbeidet Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon på det tidspunkt uten enhver kontakt med arbeiderparti-regjeringen?

Ifall dette spørsmål blir besvart bekreftende hva man vel kan vente seg — hvem var da det lyse hode innen Norsk Sjømannsforb. som ga seg til å tju-tre krig på engelsk side måneder før innen den norske regjering — etter hva den selv sier — var i stand til å gjette seg til forløpet?

Hva gikk avtalen med det engelske sjømannsforbund og med Internationale Transport Federation i London ut på? Og hvordan lød de instruksjoner som ble gitt N. Sjømannsforbunds avdelinger i England?

England har jo i 1952 offisielt erkjent at det var det som dro Norge inn i krigen. «Utanriksministeren» — Koht — har benektet at han i 1939-40 visste — eller skjønnte — noe som helst. Hvem var det så som ga Sjømannsforbundet så framragende forhåndsinformasjoner?

N. Sjømannsforb. skulle vel aldri ha kommet i skade for å ha drevet hemmelige forhandlinger med et fremmed lands myndigheter med sikte på krigsdeltagelse på et tidspunkt da det var enhver nordmanns plikt å være «pinlig nøytral»?

N. Sjømannsforb. forberedelser fikk avgjørende betydning for Norges deltaking i krigen, sier LO.

Jo, jo! Det kan være adskillig i det.

Hans Nielsen Herstad.

FOLK og LAND

Utkommer i Oslo

Redaksjon: Postboks 1407, Oslo
Telefon 55 76 56

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5,
Oslo — Telefon 37 76 96

Løssalgpris: 40 øre

Abonnementspriser:

Kr. 16, pr. år, kr. 8, pr. halvår
Sverige, Danmark: Kr. 20, pr. år,
kr. 10 pr. halvår
Utlandet forøvrig: Kr. 24, pr. år,
kr. 12 pr. halvår
I nøytralt omslag kr. 30,— pr. år
kr. 15,— pr. halvår

Annonsepris: 32 øre pr. millimeter
over en spalte

Bruk postgironr. 16450

Sambandstrykkeriet A/S — Oslo

FOLK OG LAND viser seg
å være et godt annonseorgan.
Annonsene selger!

Har vi råd til det?

I en artikkel om de norske valg skriver det uavhengige danske blad «Information»:

«Skønt vælgerne i det Norge, der ogsaa er det fattigste af de tre skandinaviske lande, har ønsket socialdemokraternes sociale og socialistiske velfærdspolitik fortsat, vil mange spørge, om landet paa længere sigt har raad til denne politik, om det har raad til de store investeringer, til ed ambitiøse planer i Nord-Norge, og om produktionen, der allerede nu viser forholdsvis større tilbagegang end i andre europæiske land, under dette styre kan opretholdes i det omfang, som dets sociale maalsætning gør det nødvendigt. Dette er det store spørgsmaal for fremtiden. I mellemtiden kan man vel, hvis man vil betragte verden som et eksperimenteringsomraade for forskellige politiske systemer, være tilfreds med, at der i det mindste ét land, hvor den socialdemokratiske kurs faar anledning til at prøve sin politik igennem til bunds gennem en meget lang periode.»

Norgesveldets undergang i historiens lys

Den utrettelige og allsidige høyesterettsadvokat Gustav Heber har utgitt en lang rekke boker om juridiske og historiske emner. En av dem heter «Nordmennenes historie i førkristen tid» og utkom allerede i 1936. Den er ikke bare berikende, men byr på mange overraskende slutninger som gjør at man leser den med stigende spenning. Da boken visselig er ukjent for de fleste av våre lesere, skal vi som illustrasjon gjengi det meste av slutt-kapitlet:

— «Vi har i likhet med Sars funnet, at Håkon Jarls død danner en betydelig større milepel i nordmennenes historie enn slaget ved Svolder eller slaget ved Stiklestad, som begge tidligere er blitt benyttet som skillemerker mellom avsnitt i historien.

Mens de tidligere indre kamper i Norge hadde stått kun mellom kongemakt og ulydige vasaller, begynner der med Olav Trygvason en kamp mellom kongemakten og bonderepu-

blikkene, idet kongen tvinger disse til på sine tingmøter å vedta kristendommen som religion og forby den eldgamle religion, som antagelig var oppstått ved bronscalderens begynnelse ca. 2000 år før der eksisterte noen Jesus av Nazareth og som hadde utviklet seg til den form, hvori vi kjenner den fra den eldre Edda. Dette var jo et enormt og uhørt inngrep i de konservative bonders seder og skikker som de fra Arilds tid hadde nedarvet fra sine forfedre og det var derfor rimelig at den forakt for og mangel på pietet mot disse som herved ble lagt for dagen vakte bondenes høyeste forargelse.

Den barske og krigerske religion de hadde før var dem en støtte i kampen for tilværelsen og i forsvar av deres

frihet og landets selvstendighet. I stedet derfor fikk de en religion som langsomt og sikkert maktstjal dem og som derfor også får bære sin del av ansvaret for Norgesveldets undergang. Nesten verre enn dette var det, at de ved siden av kongen, der i forsvarsøyemed allerede hadde beskattet bondene til grensen av deres ydeevne fikk en langt grådigere og ubarmhjertigere herre, nemlig den romersk-katolske kirke. Dennes evne til å forlede folket til å la seg flå frivillig, var ganske fenomenal. Den som er i tvil om dette, bør bare studere erkebiskop Olav Engbretsens jordebok. Den er avfattet omkring 1530, men den viser oss kun sluttresultatet av det gods, som kirken hadde erhvervet nordenfjells og som ikke lot seg flytte ut av landet. Hertil

må legges en mengde annet kirkegods i andre deler av landet samt dessuten den strøm av metall, som i ca. 500 år fløt jevnt ut av landet, bortsett fra hva erkebiskopen tok med seg da han reiste av landet.

Det er derfor meget langt fra at evangeliet som påbudt av dens opphavsmann ble forkynt gratis for det norske folk av personer i hvis belte der hverken skulle være gull eller sølv eller kobber. Det norske folk underholdt i sin tid 300 geistlige. En tredjepart herav kunne ha vært nok. Hadde vi i stedet for resten underholdt en effektiv hær, hadde Norges historie muligens vært en annen. Også på det punkt må kirken ta sin del av ansvaret for Norgesveldets undergang. En nærmere analyse av disse ansvars-spørsmål bør naturlig begynne med Olav Trygvasons innførelse av kristendommen og derfor også med hans kongedømmes begynnelse i året 995.